

SPORLØS FÆRD

RAPPORT 2023

APPENDIKS

Dette appendiks er udarbejdet af arbejdsgruppen bag Sporløs Færd og knytter sig til rapporten *Sporløs Færd – Oplev naturen uden at sætte spor 2023* samt kataloget *Sporløs Færd indsatskatalog 2024*.

I dette appendiks kan du læse om de metoder, der har været brugt i arbejdsgruppens undersøgelsen af hvilke udfordringer, der er ved folks færden i naturen på Møn. Du kan også se den fulde liste over de konkrete udfordringer, arbejdsgruppen er blevet præsenteret for. I rapporten kan du læse uddybende om 9 af de udfordringer, der står særligt frem i undersøgelsen.

Indhold

Metode.....	2
Skrivebordsstudie	2
Fokusgruppe interviews.....	5
Individuele interviews	5
Spørgeskema.....	6
Voxpop	6
Koncept	6
Udfordringer.....	7

Metode

Skrivebordsstudie

Et skrivebordsstudie handler i alt sin enkelthed om at indsamle eksisterende viden om et givent problemfelt. I dette projekt har vi i skrivebordsstudiet haft fokus på begrebet 'sporløs færd' [Leave no trace] samt på rækken af eksisterende indsatser, der adresserer god adfærd i naturen. I nedenstående skema ses en oversigt over de erfaringer, vi har fokuseret særligt på.

Mange af de eksisterende erfaringer eller tiltag adresserer enten naturoplevelsen eller reglerne for adfærd i naturen. Sporløs Færd vil bidrage med noget nyt ved at kombinere disse to fokus samt tilføje et fokus på oplysning. Mere konkret vil Sporløs Færd tager afsæt i folks oplevelser og tilkobler information om regler samt oplysning om den natur, man passer på ved at overholde reglerne. Ideen bag denne tilgang/ model er at øge naturgængernes tilknytning til naturen og heraf lyst til at passe på den. Derudover vil vi også kommunikere på engelsk samt til børn for at sigte mod hidtil underprioriteret (i forhold til tidligere kampagner) målgrupper.

Type	Fokus	Resume/ pointer	Link
Kampagne Friluftsrådet	Formidling af reglerne med fokus på, hvordan du kan opleve naturen. En kampagne af Friluftsrådet	Kampagne er et godt eksempel på en 'nudging' kampagne. Den sætter fokus på, hvordan du kan opleve mere i naturen og har en positiv tilgang til, at mennesker har godt af at komme ud i naturen samt fremhæver naturens mange kvaliteter. Samtidigt knytter den regler og ansvarlig færden i naturen til selve emnet og strukturer dette efter forskellige naturområder.	Forside - Oplev mere i Naturen
Kampagne Flink af natur	Formidling af god adfærd i naturen med særligt fokus på fem emner: Affald i naturen, hunde i snor, bål på lovlige steder, på at gøre plads til andre og tage hensyn til naturen.	Et samarbejde mellem Naturstyrelsen, Miljøstyrelsen og Friluftsrådet Kampagnen er forholdsvist simpel og fokuserer på at skabe en god sommer for danskere i den danske natur. Den har både fokus på at tage hensyn til naturen og de andre gæster, man møder i naturen. Der formidles også undersøgelser af dansk friluftsliv ift. hvad danskere ser som det største problem i naturen (andres adfærd og affald), hvor meget de bruger naturen, hvor de tager hen, og hvordan de har det med løse hunde osv.	Flink af Natur VIDEN OG UNDERSØGELSER Flink af Natur
Kampagne Miljøstyrelsen	En udbygget beskrivelse af regler for færden i naturen	Beskrivelsen er opdelt i en række forskellige områder som f.eks.: I skoven, det åbne land, på hest mm. Under disse områder er der nøje beskrevet, hvad man må og hvor man må	Hvor må jeg færdes - Miljøstyrelsen (mst.dk)

	opdelt på områder.	færdes. Der er både beskrivelser af regler for offentlige og private arealer.	Hvad må jeg samle? - Miljøstyrelsen (mst.dk)
Kampagne Naturstyrelsen	Ny kampagne fra Naturstyrelsen med fokus på at informere om naturen under overskriften: 'Plads til alle arter, også dig - Naturen bliver vildere - se hvordan'.	Forklarer hvad og hvorfor der sker ændringer i naturen. Kampagnen tager afsæt i naturen, og hvad det kan betyde for biodiversiteten, at vi støtter en vildere natur, og hvad vi kan gøre for at bringe naturen i den retning. Den behandler sekundært hvad naturen giver af oplevelser, og hvad du så selv kan gøre for at passe på naturen, når du færdes i den. God information om det natursyn, der pt. er fremherskende om vild natur.	Vildere Natur
Projekt Kyst og naturturisme	Outdoor-turismens aktiviteter og aftryk i naturen.	Pilotprojekt, der har til formål at give myndigheder og lodsejere en værktøjskasse til måling af outdoor-turismens aktiviteter og aftryk i naturen.	https://www.kystognaturturisme.dk/dansk-kyst-og-naturturisme/nyheder/ny-rapport-maaling-af-outdoor-turismens-aftryk-skal-sikre-baeredygtige-naturoplevelser
Projekt OTAAN	Rapporten 'Outdoor-turismens aktiviteter og aftryk i naturen' afdækker, beskriver og giver et overblik over metoder, som kan anvendes til indsamling af data om outdoor-turismens aftryk.	Dansk Kyst- og Naturturisme præsenterer rapporten 'Outdoor-turismens aktiviteter og aftryk i naturen'. Rapporten er en del af projektet Vild med Natur – bæredygtig outdoor oplevelsesudvikling, som er et samarbejde mellem Visit Sydsjælland & Møn, Destination Sjælland og Dansk Kyst- og Naturturisme. Den stigende interesse for outdoor-oplevelser sætter pres på naturen. Derfor er det vigtigt at have viden om de besøgendes antal, aktiviteter og aftryk, så man kan planlægge bæredygtig benyttelse. Projektet OTAAN præsenterer et nyt katalog præsenteres en række målemetoder til netop at skaffe den viden.	Vild med Natur – bæredygtig outdoor oplevelsesudvikling Ny rapport: Måling af outdoor-turismens aftryk skal sikre bæredygtige naturoplevelser Dansk Kyst- og Naturturisme (kystognaturturisme.dk)
Guide Ud i naturen	Inspiration til ture ud i naturen i hele Danmark – med fokus på at finde	Udinaturen.dk er Danmarks guide til oplevelser i naturen. Udinaturen.dk er et samarbejde mellem en række kommuner,	Forside udinaturen.dk

	faciliteter som cykelruter, shelters eller legepladser, handicapadgang mv.	Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen, Friluftsrådet og KL. Ud i naturen er en oplevelsesorienteret guide for borgere til at komme ud i naturen, og den har en række indgange som f.eks.: Alle ud i naturen, Ud og gå i naturen, Ud og bade i naturen mm.	
Guide Nationalpark Vadehavet	Guides til hvordan du er den bedste gæst i nationalparken	En friluftsguide der både giver en introduktion til viden om nationalparken, en guide til oplevelser og til god adfærd.	Friluftsguide - Vær den bedste gæst by Nationalpark Vadehavet - Issuu
Guides Nationalpark Skjoldungerne s land	Guides til hvordan du er den bedste gæst i nationalparken	En guide til hvad du kan opleve i nationalparken og til, hvordan du passer på og bør færdes i nationalparken.	God færdsel (nationalparkskjoldungernesland.dk)
Regler Naturbeskyttelsesloven	Vejledning om loven på Miljøstyrelsens hjemmeside.	Rammerne for, hvad man må og ikke må i naturen, er beskrevet i adgangsreglerne i naturbeskyttelsesloven og adgangsbekendtgørelsen. Reglerne gælder kun i naturen og ikke i bymæssig bebyggelse.	Naturbeskyttelsesloven (retsinformation.dk)
Handleplan Vordingborg Kommune	Kortlægning og forslag til handlinger for infrastruktur og logistik turisme på Møn 2021	Planen er bygget op omkring fire temaer: Biler og busser, cykling og MTB, vandring samt faciliteter. Til hvert tema gives en status hvortil indsatser og et fremtidigt fokus præsenteres.	https://www.vordingborg.dk/media/bliljoqt/kortl%C3%A6gning-og-forslag-til-handlinger-for-infrastruktur-og-logistik-turisme-m%C3%B8n.pdf
Handleplan Dansk Kyst- og Naturturisme	Formålet er at fremme en fælles bæredygtig retning for udvikling af outdoor-turismen.	Handleplanen kommer med fem centrale anbefalinger, der kan skubbe outdoor-turismen til det næste niveau.	https://turisme.nu/wp-content/uploads/2019/10/Handleplan_Outdoor-turismen_Danmark_2019_2022_web.pdf
Udlandet Island, Sverige og Norge	Guides og vejledninger om naturadfærd produceret af andre nordiske lande.	Præsenterer en række forskellige måder, man kan rejse, vandre og færdes bæredygtigt og sporløst.	Island: The Icelandic Pledge Visit Iceland, Sustainable travel in Iceland (visiticeland.com) Sverige: Miljöpolicy Nautopp Kajakcenter Grebbestad

			Norge: Råd om ferdse - Femundsmarka nasjonalpark , Dette er sporeløse ferdsel - Norsk Friluftsliv
--	--	--	---

Fokusgruppe interviews

Et fokusgruppe interview er en kvalitativ metode, der producerer viden og information baseret på diskussionen af et udvalgt emne. Metoden er særlig anvendelig til at afdække holdninger, historier og perspektiver ud fra fri association. Selve dialogen og interaktionen i gruppen er, foruden de sagte ord, også en kilde til viden.

Fokusgruppe interviews har spille følgende rolle i vores undersøgelse:

- 1) En metode: Til at indsamle viden
- 2) Et værktøj: Til samskabelse og fælles retning i forhold til at udbrede indsatsforslag
- 3) Et initiativ: Til at påbegynde dialogen om den gode adfærd i naturen

I projektet gennemførtes i alt to fokusgruppeinterviews med 6-10 personer i hver gruppe. I nedenstående skema er listet en oversigt over grupperne og det fokus, gruppernes diskussioner tog.

Format fokusgrupper		
Gruppe	Formål	Fokus
Fokusgruppe 1 Lodsejere + lokale borgere	'Sporeløse Færd i biosfæreområdet' Udfordringerne, løsninger og fremtidig branding	Affald, uautoriseret overnatning, mangel på toiletter og efterladenskaber i naturen, samarbejdet med/ relationen til kommunen
Fokusgruppe 2 Turisme aktører + besøgssteder	'Sporeløse Færd i biosfæreområdet' Udfordringerne, løsninger og fremtidig branding	Affald, kommunikation, fortællingen om Møn

Individuele interviews

I projektet er der gennemført 14 enkeltinterviews med forskellige eksperter og interessenter. Disse personer er udvalgt på baggrund af deres faglige viden og/ eller praktiske erfaring med naturområdet. Via enkeltinterviews har vi i projektet således både fået viden om lokale og konkrete problemstillinger samt om de større linjer, der knytter an til adfærd i naturen. Interviewene var

semistruktureret, hvilket gav interessenterne mulighed for tale frit om de perspektiver og synspunkter, som de fandt interessante og relevante. I relation hertil har interviewguiden både indeholdt generelle spørgsmål, som blev stillet alle eksperter/ interessenter samt spørgsmål målrettet den enkeltes videns- og ekspertiseområde.

Spørgeskema

Et skriftligt spørgeskema med særligt fokus på respondenternes egen rolle i forhold til Sporløs Færd blevet besvaret af 7 landboturisme aktører og 8 handelsstandsforeninger på Møn. De skriftlige besvarelser har bidraget med indikationer om, hvilken påvirkningsgrad aktørerne selv oplever at have, samt hvilke udfordringer og potentialer, der står frem for dem i relation til adfærd i naturen.

Voxpop

Voxpop er en metode til at få korte svar på et konkret og afgrænset emne. Metoden kan sammenlignes med gade-stop-op-interviews og er særligt god, når det handler om at få en fornemmelse af holdninger til et emne.

Vi har brugt metoden for at indfange holdninger og viden blandt de mennesker, der benytter den mønske natur. Vi har gennemført en rundspørge blandt tilfældige gæster deltagende i Tirsdagsmarkeder på Møn. I alt svarede 77 gæster på den strukturerede spørgeguide. Rundspørgen havde overskriften *hvordan kan vi fremme sporløs færd i vores landskab* og har bidraget med viden om, hvad der ligger naturgæsterne top-of-mind i relation til adfærd i naturen.

Derudover har projektgruppen flere gange benyttet sig af det såkaldte *Biosfæretræ* som en metode til at indsamle viden blandt de mennesker, der benytter og har tilknytning til naturen på Møn. Biosfæretræet ses på billedet og kan betragtes som en form for voxpop, idet projektgruppen har bedt tilfældige personer på Julebazar Møn 2022 og Folkemøde Møn 2023 om at notere deres bud på *hvad kan du gøre for at passe på naturen*. Alle indkomne bud har bidraget med viden til projektgruppen og været inspiration for andre forbigående. Metoden har på denne måde været et effektivt redskab til at påbegynde dialogen om adfærd i naturen, om eget ansvar i relation hertil samt om potentielle handlemuligheder.

Koncept

Skemaet herunder viser en liste over de aktører og netværk, som vi, i løbet af vores afdækning, er blevet forslået at inddrage og bruge i udbredelsen af Sporløs Færd:

Aktører	Netværk	Kampagner/ brands
- Erhvervslivet skal tage projektet til sig	- Camønoen	- OplevMøn
- Inddrag VISM	- Outdoornetværket	- VisitSydsjælland
- Integrer Sporløs Færd i den kommende "Møns Vilde Natur" kampagne	- Vandrenetværket	- VisitDanmark
- Museet	- Møn Supporterne	- UNESCO-biosfære
- Destinationsselskaberne	- House of Møn	
- Turistinformationerne	- Turistforeningens medlemmer	
- Biosfære ambassadører	- Landboturisme sammenslutningen	
- Naturvejledere	- Biosfære netværk og ambassadører	
- Frontpersonalet	- Naturvejledere	

Udfordringer

I dette afsnit har vi listet alle de udfordringer, vi er blevet præsenteret for i løbet af vores undersøgelse. Punkterne under hver overskrift er uddybende betragtninger, der er blevet nævnt i vores interviews. I rapporten har vi uddybet de udfordringer, der har optrådt flest gange, og som der er størst opbakning til at laver indsatser mod.

Uautoriseret overnatning:

- Telte/ teltpladser
- Lejrpladser
- Autocampere
- Skaber slitage på den omkringliggende natur
- Giver støj
- Lejrpladser i sårbare naturområder medfører skovsvineri

Støj:

- Shelterpladser der bruges til festpladser
- Folk der færdes anderledes end en selv
- Lydforurening: Maskiner og trafik
- Droneflyvning

Lysforurening:

- MTB-ryttere med lygter
- Fodgængere med lygter i skoven (Klinteskoven)

Autocampere:

- Der holder alle vegne
- Der parkerer ulovligt
- Generer lokalbefolkningen og naturen

Løse hunde**Mountainbikere****Vegetationspåvirkning:**

- Affald
- Fældning/ afskæring af grene
- Folk der færdes i samme spor og slider

Affald:

- Mangel på skraldespande
- Dårlig adfærd
- Forventning om, at der er skraldespande i naturen
- Fjernelse af skraldespande ses af flere lokale som en provokation
- Folk benytter private skraldespande usorteret

Toiletforhold:

- Mangel på toiletter
- Toiletpapir og efterladenskaber i naturen
- Forventningen om, at der er skraldespande i naturen
- SMS-koder på toiletter kan være en barriere

Manglende information om hvordan man gebærder sig**Dårlig adfærd i relation til kyst og hav:**

- Affald
- Tabte net
- Ulovlige net

Øget trafik på og ved vandet

Events

Tryk på særlige områder:

- Naturen kan ikke holde til de mange mennesker

Antallet af gæster i særligt sommersæsonen:

- De skaber slitage

Slitage:

- Folk går i samlet flok på samme sti
- Overnatning slider på den omkringliggende natur

Endagsturisme:

- De er ofte uvillige til bæredygtig mobilitet
- Har det hele med hjemmefra og bidrager derfor mindre til den lokale økonomi
- Svære at påvirke/ få kontakt/ informere om Sporløs Færd, da de har færre berøringsflader og dermed mindre kontakt til frontpersonalet end de, som overnatter

Mobilitet/ infrastruktur:

- Begrænsede muligheder for at benytte bæredygtige transportmuligheder
- Mange biler og autocampere på de små veje
- Dårligt vejnet (omveje)
- Få cykel- og gangstier

Viden og adfærd:

- Uvidenhed
- Formidlingen af et komplekst regelsæt
- Dårlig adfærd og mangel på planlægning samt orientering:
 - Toiletter og affald er et adfærdsproblem ikke er facilitetsproblem

- Gæsterne skal have lært at planlægge og orientere sig før de tager afsted

Ressourcer og kapacitet:

- Reduktion i antal skraldespande
- Mangel på ressourcer
- Mangel på driftsmidler
 - Ting bliver ikke vedligeholdt
 - For ofte gives der kun penge til anlæg og ikke til drift
- Mangel på den gode driftshistorie

Styring, koordinering og retning:

- Kombinationen af manglende koordination, manglende ressourcer og uvidenhed
- Manglende kommunal retning
- Manglende fællesstrategi med tydelig rolle-, autoritets- og ansvarsfordeling
- Manglende tværgående koordinering og struktur på, hvem der varetager hvilke driftsmæssige opgaver.

Forventninger og holdninger:

- Naturgængers forventninger til kommunen og naturoplevelsen/ ressourcer/ tilgængelighed
- Forskellige forventninger skaber uoverensstemmelser
- Øens mange divergerende holdninger (Gods- og lodsejerne, sommerhusejerne, lokalbefolkningen, erhvervsdrivende, turismeindustrien)

Regulering og turisme:

- For lidt styring
 - I forhold til adgang, faciliteter, p-forhold, færdsel, hvordan stierne ser ud
- Markedsføring og turismeregulering:
 - Antallet af turister skal spredes ud over året – til skuld sæsonerne [forår og efterår]
 - Højsæsonen skal ikke markedsføres, der er fuldt udnyttet kapacitet. Det er skuld sæsonerne, der skal markedsføres

Kommunikation:

- Der kommunikeres for negativt – fokus bør være på det positive i en historie

- Der kommunikeres på for få sprog
- Mangel på en samlet formidling – på tværs af kommunegrænser, interesser og aktører